EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 16.7.2025.
SWD(2025) 556 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS

IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMA ZIŅOJUMS

par Eiropas Konkurētspējas fondu

Pavaddokuments dokumentiem

Priekšlikums –— Eiropas Parlamenta un Padomes regula, ar ko izveido Eiropas Konkurētspējas fondu (EKF), tostarp īpašo programmu pētniecības un inovācijas darbībām aizsardzības jomā, un atceļ Regulas (ES) 2021/522, (ES) 2021/694, (ES) 2021/697, (ES) 2021/783, atceļ Regulu (ES) 2021/696, (ES) 2023/588 noteikumus un groza Regulu (ES) [EAIP]

Priekšlikums — Eiropas Parlamenta un Padomes Regula, ar ko laikposmam no 2028. līdz 2034. gadam izveido pētniecības un inovācijas pamatprogrammu "Apvārsnis Eiropa", nosaka tās dalības un rezultātu izplatīšanas noteikumus un atceļ Regulu (ES) 2021/695

Priekšlikums — Padomes Lēmums, ar ko izveido īpašo programmu, ar kuru īsteno pētniecības un inovācijas pamatprogrammu "Apvārsnis Eiropa" 2028.–2034. gadam, nosaka dalības un rezultātu izplatīšanas noteikumus saskaņā ar minēto programmu un atceļ Lēmumu (ES) 2021/764

{COM(2025) 543 final} - {COM(2025) 544 final} - {COM(2025) 555 final} - {SEC(2025) 555 final} - {SWD(2025) 555 final}

Kopsavilkuma lapa

Ietekmes novērtējums par nākamo ES ilgtermiņa budžetu (DFS) — ES finansējums konkurētspējai

A. Rīcības nepieciešamība

Iemesli. Kāda ir risināmā problēma?

Pēdējos trīsdesmit gados ir palielinājusies produktivitātes atšķirība starp ES un citām attīstītajām ekonomikām, padarot ES mazāk konkurētspējīgu nekā citas lielākās ekonomikas. ES atpaliek no citām lielākajām ekonomikām vairākās jomās, arī tehnoloģiju attīstības, pētniecības un inovācijas snieguma, tirgus dinamikas un rūpnieciskās jaudas jomā. Tāpēc Eiropas konkurētspējas uzlabošana ir kļuvusi par izšķirošu prioritāti, kā norādīts Dragi ziņojumā.

Kā noteikts Eiropas Komisijas Konkurētspējas kompasā[1], Eiropas konkurētspēja ietver ES spēju palielināt ražīguma pieaugumu, augstu dzīves līmeni un stratēģisko autonomiju strauji mainīgajā globālajā vidē. Šī koncepcija sniedzas tālāk par tradicionālo uz izmaksām balstīto konkurenci, uzsverot inovāciju, investīcijas, noturību un industriālo spēku, jo īpaši zaļajās, digitālajās un galvenajās kritiski svarīgajās nozarēs.

Konkurētspējas kompasā ir noteikti vairāki faktori, kas vajadzīgi ES konkurētspējas kāpināšanai: 1) inovācijas plaisas novēršana, 2) dekarbonizācija un 3) pārmērīgas atkarības mazināšana un drošības palielināšana. Turklāt tajā ir uzsvērti pieci horizontālie veicinātāji: 1) vienkāršošana, 2) šķēršļu novēršana vienotajā tirgū, 3) finansēšana, 4) prasmes un kvalitatīvas darbvietas, 5) labāka koordinācija.

Vienkāršošana, finansēšana un labāka koordinācija būs Eiropas Konkurētspējas fonda uzmanības centrā.

Paredzams, ka šo problēmu risināšana pozitīvi, kaut arī netieši, ietekmēs citas Konkurētspējas kompasā konstatētās problēmas, piemēram, inovācijas plaisu, kā arī mazinās Eiropas atkarību no kritiski svarīgu tehnoloģiju un resursu ārējiem avotiem un tādējādi uzlabos drošību un noturību.

Ko paredzēts sasniegt ar šo iniciatīvu?

Šīs iniciatīvas virsmērķis ir izveidot investīciju spēju, lai atbalstītu Eiropas konkurētspēju stratēģisko tehnoloģiju un nozaru jomā, kā arī optimālāk izmantot ES budžeta finansēšanas instrumentus.

Konkrētāk, iniciatīva veicina publiskās un privātās investīcijas visā investēšanas procesā, jo īpaši pētniecībā un inovācijā, un ļauj optimālāk izmantot ES budžeta riska mazināšanas potenciālu, lai maksimāli kāpinātu tā ES pievienoto vērtību. Turklāt tā virza un koncentrē investīcijas uz ES stratēģiskajām tehnoloģijām un nozarēm dekarbonizācijas, drošības un noturības atbalstam. Visbeidzot, tā atvieglo piekļuvi ES finansējumam, izmantojot uz lietotājiem vērstas, ātrākas, vienkāršotas un saskaņotas procedūras, un uzlabo ES un dalībvalstu investīciju saskaņotību.

Kāda ir ES līmeņa pasākumu pievienotā vērtība?

Pirmkārt, uzlabojot sadarbību un integrāciju starp ieinteresētajām personām un pāri robežām, ES finansējums likvidē valstu līmeņa šķēršļus un rada kritisko masu kopīgu problēmu risināšanai. Otrkārt, novēršot tirgus nepilnības un neoptimālus investīciju apstākļus un radot ekonomisko ietekmi, ES uzlabo ekonomikas noturību, efektīvāk izmanto privātos līdzekļus, piesaista kapitālu, palielina ražīgumu visā ES un atbalsta ekonomiski izdevīgus projektus, kas citādi varētu nebūt sekmīgi. Tā atbalsta ES mēroga konkurenci, ļaujot izvēlēties labākās zinātniskās un inovatīvās idejas no visas ES. Treškārt, stiprinot investīciju virzienu un apvienojot resursus, ES var labāk risināt ES mēroga problēmas un veicināt kopīgas prioritātes, piemēram, digitālo un zaļo pārkārtošanos.

[1] COM(2025) 30 final. ES Konkurētspējas kompass.

B. Risinājumi
Kādi ir apsvērtie leģislatīvie un neleģislatīvie politikas risinājumi? Vai kāds no tiem ir vēlamais? Iemesli.
Ir apsvērti trīs dažādi politikas risinājumi. Pirmais risinājums ir "ierastā darbība plus", kurā visas 14 programmas[2] saglabātu savus noteikumus, bet Komisija mēģinātu nodrošināt lielāku horizontālo konsekvenci starp fondiem, paplašinot pieeju, kas izmantota saistībā ar Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformu (*STEP*), lai palīdzētu atsevišķiem projektiem gūt labumu no kumulatīva finansējuma vairākām programmām. Otrais risinājums ir "uzlabota koordinācija starp programmām un vienots noteikumu kopums", kas būtu plašāks risinājums, jo tiktu saskaņoti noteikumi starp programmām, jo īpaši saskaņojot mērķus, sadaļas un pīlārus, kā arī īstenošanas instrumentus un horizontālās tiesību normas. Trešais risinājums ir "programmu konsolidācija jaunā Eiropas Konkurētspējas fondā", kas attiecīgās ES programmas apvienotu vienā fondā ar stratēģisku vadību, kurā prioritāte tiktu piešķirta politikai, nevis programmām. Šis risinājums radītu vienotu investīciju spēju, lai atbalstītu stratēģiskas nozares un tehnoloģijas, revolucionāru inovāciju un dekarbonizāciju, izmantojot vienlaidu investīciju procesu, kas aptvertu gan fundamentālos un lietišķos pētījumus, gan izvēršanu, ražošanu, pakalpojumus un risinājumus. Tas tiks strukturēts, izmantojot nelielu skaitu politikas logu, kas ir ļoti svarīgi ES konkurētspējai un noturībai. Tā pārvaldība palīdzētu fondam ātri reaģēt uz jauniem izaicinājumiem un prioritātēm. Ar trešo risinājumu tiktu panākts līdzsvars starp paredzamību, kas vajadzīga ilgtermiņa investīcijām, piemēram, pētniecībai un inovācijai, un elastību, kas vajadzīga, lai reaģētu uz jaunām politiskajām prioritātēm. Vēlamais risinājums ir trešais risinājums, jo tas nodrošina visaptverošu politikas pasākumu kopumu, lai novērstu pašreizējos trūkumus ES finansēšanas vidē saistībā ar konkurētspēju, kā minēts iepriekš. Lai nodrošinātu vēlamā risinājuma sekmīgu īstenošanu, ES veiks pasākumus iespējamās negatīvās ietekmes maksimālai mazināšanai, citastarp līdzsvarojot elastību ar vajadzību pēc paredzamības.
C. Vēlamā risinājuma ietekme
Kādi ir ieguvumi no vēlamā risinājuma (ja tāda nav, no galvenajiem risinājumiem)?

[2] 14 ES programmas, uz kurām attiecas šis ietekmes novērtējums, ietver pamatprogrammu "Apvārsnis Eiropa", Inovāciju fondu, programmu "Digitālā Eiropa", Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu — Digitalizācija, Eiropas Aizsardzības fondu, Munīcijas ražošanas atbalsta aktu, Eiropas aizsardzības rūpniecības stiprināšanu, izmantojot kopīgu iepirkumu, Eiropas aizsardzības rūpniecības programmu, programmu "ES – veselībai", Eiropas Kosmosa programmu, *IRIS2*, programmu *InvestEU*, Vienotā tirgus programmu (MVU sadaļa) un programmu *LIFE*.

Vēlamais risinājums 15 gadu laikā nodrošinātu lielāku peļņu no investīcijām, un kopējais ieguvums uz vienu iztērēto euro būtu par 15,74 % lielāks nekā pirmajā risinājumā (“ierastā darbība plus”). . Pieaugtu arī Eiropas Savienības eksports, un šis pieaugums būtu par 58 % lielāks nekā pirmā risinājuma gadījumā, galvenokārt lielāka investīciju apjoma dēļ. Vēlamā risinājuma vispārējā ietekme uz ES produktivitāti, visticamāk, būs pozitīva, un tā pamatā būs spēja efektīvāk un lietderīgāk iedalīt resursus.

Paredzams, ka šis risinājums arī samazinās administratīvās izmaksas saņēmējiem, jo tiks integrēti piekļuves punkti un ieviests vienots noteikumu kopums, vienkāršots finansēšanas process un radīta efektīvāka, uzņēmējdarbībai labvēlīgāka vide, kas jo īpaši labvēlīgi atsauksies uz straujas izaugsmes nozarēm, MVU, inovatīviem jaunuzņēmumiem un projektiem, kam vajadzīgs ilgtermiņa investīciju atbalsts. Vienkāršots un uzlabots pieteikšanās process palielinātu skaidrību projektu virzītājiem un kopumā atvieglotu piekļuvi finansējumam.

Vēlamais risinājums arī konsolidē finansēšanas procesus un paplašina piekļuvi finanšu instrumentiem, ļaujot ES labāk izmantot savu privātā kapitāla mobilizēšanas potenciālu un palielināt budžeta elastību. Šis risinājums arī stiprina saikni starp fundamentālajiem pētījumiem un pētniecības, inovācijas un ražošanas tālākajiem posmiem, nodrošinot dinamisku ekonomikas struktūru ES un ļaujot labāk ieviest idejas tirgū.

Attiecībā uz tirgu vienota finansēšanas satvara mērķis ir uzlabot Eiropas uzņēmumu konkurētspēju, padarot finansējumu pieejamāku un stratēģiski saskaņotāku. Tas arī atbalsta Eiropas stratēģisko autonomiju un mazina kritiskās atkarības.

Visbeidzot, sociālā ietekme ietver darbvietu radīšanas, prasmju uzlabošanas un reģionālās ekonomikas izaugsmes veicināšanu, jo īpaši stratēģiskās nozarēs. Šā risinājuma ietekme uz vidi ir cieši saistīta ar to, ka galvenās nozares un tehnoloģijas, kas tajā noteiktas kā prioritāras, ir dekarbonizācija un tīrās tehnoloģijas. Šādai ievirzei būtu jārada pozitīva ietekme uz klimatu un ES virzību uz dekarbonizāciju.

Kādas ir vēlamā risinājuma izmaksas (ja tāda nav, galveno risinājumu izmaksas)?

Pieteikumu iesniedzējiem un saņēmējiem, kuri jau izmanto ES finansējumu, varētu rasties dažas pielāgošanās izmaksas. Lai pārietu uz vienotu, integrētu fondu, organizācijām, kas pieradušas pie pašreizējās struktūras, būtu jāpielāgojas. Tomēr, lai gan būtu vajadzīga sākotnēja pielāgošanās jaunajam fondam, saņēmējiem šis adaptācijas process būtu jāveic tikai vienreiz, nevis atkārtoti attiecībā uz vairākām programmām. Vieglāka vispārējā pieejamība un mazāki šķēršļi ievērojami samazinātu pieteikšanās izmaksas kopumā, citastarp plašākam pieteikumu iesniedzēju lokam. Vienotas vārtejas izstrāde, pamatojoties uz sākotnējo pieredzi, kas gūta no Finansējuma un iepirkumu portāla un *STEP* portāla, var palīdzēt mazināt traucējumus, savukārt elastīga, reaģētspējīga un stabila pārvaldība un ieinteresēto personu tīkla struktūras var palīdzēt pārvaldīt pārkārtošanos. Galu galā vienkāršāka un labāk nolasāma struktūra varētu paplašināt piekļuvi finansējuma programmām jauniem saņēmējiem, stimulējot inovāciju dažādās nozarēs.

Kāda būs ietekme uz uzņēmumiem, t. sk. MVU un mikrouzņēmumiem?

MVU, kas jau pārzina ES finansējumu, pārejas pasākumu dēļ sākotnēji radīsies pielāgošanās izmaksas, piemēram, lai pielāgotos jaunajiem noteikumiem un apgūtu konsolidēto pieteikšanās sistēmu. Paredzams, ka šīs izmaksas būs īslaicīgas un ierobežotas. Laika gaitā MVU būs ieguvēji no mazākām administratīvajām izmaksām par attiecīgu finansējuma iespēju apzināšanu un pietikšanos. Galvenās priekšrocības ir vienots pieteikumu portāls, vienkāršoti un saskaņoti noteikumi, racionalizēti konsultāciju pakalpojumi un vienas pieturas aģentūra, kas padara finansējumu pieejamāku, vienlaikus samazinot izmaksas un sarežģītību. MVU atbalsts ir jāiekļauj Konkurētspējas fonda struktūrā, lai nodrošinātu, ka šie ieguvumi tiek izmantoti.

Vai tiks būtiski ietekmēts dalībvalstu budžets un pārvaldes iestādes?

Nē, jo tas attiecas uz programmu, ko tieši pārvalda Komisija ES līmenī vai netieši ar tās īstenošanas partneru starpniecību, piešķirot finansējumu saņēmējiem.

Vai ir paredzama cita būtiska ietekme?

Vēlamais risinājums kāpinās ražīgumu un uzlabos ES globālās vērtības ķēdes pozīciju, tostarp ar revolucionāru inovāciju, kas rada jaunus tirgus. Atbalstot inovāciju un ražošanu, tas samazinās atkarību un uzlabos ES uzņēmumu stāvokli tirgū. Stratēģiska vadība un īpašs finansējums nodrošina finansējuma paredzamību, sākot no fundamentāliem pētījumiem līdz izmantošanai tirgū. MVU būs ieguvēji no vienkāršotas piekļuves finansējumam, mazākām administratīvajām izmaksām un ātrākiem dotāciju piešķiršanas procesiem, kas uzlabos to spēju piekļūt kapitālam. Iniciatīva varētu stiprināt stratēģisko nozaru konkurētspēju un ES pozīciju kritiski svarīgo un progresīvo tehnoloģiju jomā. Blakusietekmes dēļ labumu gūs arī blakusnozares, tādējādi palielinoties ražīgumam.

D. Turpmākā rīcība

Kad politika tiks pārskatīta?

Šī iniciatīva tiks uzraudzīta, izmantojot snieguma satvaru budžetam pēc 2027. gada, ko izskata atsevišķā ietekmes novērtējumā. Snieguma satvars paredz īstenošanas ziņojumu programmas īstenošanas posmā, kā arī retrospektīvu izvērtēšanu, kas jāveic saskaņā ar Regulas (ES, Euratom) 2024/2509 34. panta 3. punktu. Izvērtēšanu veic saskaņā ar Komisijas labāka regulējuma pamatnostādnēm, un tās pamatā ir rādītāji, kas attiecas uz programmas mērķiem.